

MEDIAΨLAB

Концепція цифрової медіаосвіти (проект)

**Відкрите засідання лабораторії психології масової комунікації та
медіаосвіти ІСПП НАПН України
27 жовтня 2023 р.**

НАЙДЬОНОВА Любов Антонівна, докторка психологічних
наук, член-кореспондентка НАПН України

Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (2016 р.) потребує оновлення

- Нові документи Європейського і глобального рівня
- Цифрова трансформація суспільств, економіки і освіти
- Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і ініціатив з цифрової грамотності
- Новий ландшафт ініціатив з медіаграмотності в умовах війни
- Новий Закон України Про медіа
- Нова українська школа і формування стратегії освіти

Нові документи Європейського і глобального рівня: практики медіаграмотності

- «Відображення практик медіаграмотності і дій у 28 країнах Європейського союзу» ([Mapping of media literacy practices and actions in EU-28](#)) 2016 р. Європейська аудіовізуальна обсерваторія.

- «Медіаграмотність» — це широке поняття, яке, згідно з визначенням, розробленим Експертною групою ЄС з медіаграмотності (MLEG) «включає всі технічні, когнітивні, соціальні, громадянські та творчі здібності, які дозволяють громадянину отримати доступ, мати критичне розуміння медіа та взаємодіяти з ними».

- Критичне мислення: наприклад, розуміння того, як працює медіаіндустрія та як медіа будують повідомлення; сумніви щодо мотивів виробників контенту, усвідомлений вибір та використання контенту; розпізнавання різних типів медіаконтенту і оцінка вмісту на предмет правдивості, надійності та співвідношення ціни та якості; розпізнавання ризиків і управління онлайн-безпекою (74%)
- Використання медіа: наприклад, можливість пошуку, навігації, а також використання медіаконтенту та послуг (70%)
- Участь і взаємодія: взаємодія, залучення в економічні, соціальні, творчі, культурні аспекти життя суспільства через медіа і сприяння демократії через участь і основні права (59%)
- Творчість: наприклад, створення, побудова та генерування медіа-контенту (48%)
- Міжкультурний діалог: наприклад, боротьба з радикалізацією та мовою ненависті (30%)

Концепція цифрової медіаосвіти (проект)

НАЙДЬОНОВА Любов Антонівна, докторка психологічних наук, член-кореспондентка НАН України

Глобальний тиждень медіа та інформаційної грамотності 2023: ера дигіталізації і перспективи

- Media and information literacy and digital competencies enable citizens to understand and critically analyze information and engage with digital technologies, media and information repositories effectively. They also develop critical thinking and life-long learning skills of individuals to become active citizens participating in sustainable development processes. This session sheds light on: 1. The concrete way of linking MIL and digital competencies to the SDGs. 2. The role of MIL and digital competencies to contribute to achieving the global categories (5Ps) of the sustainable development goals of the 2030 Agenda for **people, planet, prosperity, peace, and partnerships**.
- UNESCO Guidelines for regulating digital platforms “**Internet for Trust**”: a multistakeholder approach on media and information literacy necessitates purposeful inclusive design, implementation, and evaluation of strategies and policies.
- Media and information literacy and digital competencies can contribute to seeking and defending truth, preventing the spread of disinformation and hate speech, and thereby create inclusive societies, through promoting fair representation and participation. Better digital spaces will in turn contribute to tackle the disruption of **democratic processes**.
- We are facing a new digitized social era dominated by a growing number of influencers of all backgrounds on social media platforms, who have a significant social media impact on their followers, both positively and negatively, and notably on youth. This reality requires great professionalism, ethics and responsibility. Enhancing media and information literacy competencies among social media influencers and opinion leaders will enable them to become MIL peer educators and frame how they produce and share content in digital spaces. This is an untapped area of intervention for media and information literacy.
- **Медіа та інформаційна грамотність і цифрові компетенції** дозволяють громадянам розуміти та критично аналізувати інформацію та ефективно працювати з цифровими технологіями, медіа та сховищами інформації. Вони також розвивають критичне мислення та уміння навчатися протягом життя, щоб люди стали активними громадянами, які беруть участь у процесах сталого розвитку. Особливо велика роль MIL і цифрових компетенцій у сприянні досягненню глобальних категорій (5P) Порядку денного до 2030 року: **для людей, планети, процвітання, миру та партнерства**.
- Рекомендації ЮНЕСКО щодо регулювання цифрових платформ «**Інтернет для довіри**»: багатосторонній підхід до медіа та інформаційної грамотності вимагає цілеспрямованого інклюзивного проектування, впровадження та оцінки стратегій і політики.
- Медіа- та інформаційна грамотність і цифрові компетенції можуть сприяти пошуку та захисту правди, запобіганню поширенню дезінформації та мови ненависті, і таким чином створювати інклюзивні суспільства, сприяючи справедливому представництву та участі. Кращі цифрові простори, у свою чергу, сприятимуть подоланню підриву **демократичних процесів**.
- Ми стикаємося з новою оцифрованою соціальною ерою, де домінує зростаюча кількість впливових людей різного походження на платформах соціальних мереж, які мають значний вплив на своїх підписників, і особливо на молодь, як позитивний, так і негативний. Ця реальність вимагає високого професіоналізму, етики та **відповідальності інфлюенсерів**. Підвищення умінь медіа та інформаційної грамотності серед впливових осіб соціальних медіа та лідерів думок дозволить їм стати інструкторами MIL рівний-рівному. Це невикористана сфера втручання в медіа та інформаційну грамотність.

Концепція цифрової медіаосвіти (проект)

НАЙДЬОНОВА Любов Антонівна, докторка психологічних наук, член-кореспондентка НАПН України

Медіарамотність

- Медіаграмотність охоплює такі компетентності:
 - Доступ: здатність знаходити та вміло використовувати медіа, а також ділитися відповідними та цінними інформацією з іншими (включно з переглядом, пошуком, фільтрацією та керуванням даними, інформацією цифрового контенту).
 - Аналіз та оцінка: здатність розуміти повідомлення та використовувати критичне мислення розуміння, аналізувати якість повідомлень, їхню правдивість, достовірність і виявляти точку зору, розглядаючи їхні потенційні ефекти впливу або наслідки.
 - Творчість: здатність створювати медіаконтент і впевнено виражати себе за допомогою усвідомлення мети, аудиторії та технік композиції.
 - Рефлексія: здатність застосовувати соціальну відповідальність та етичні принципи до своїх власних ідентичностей, спілкування та поведінки, щоб розвинути обізнаність та керувати своїми медіа протягом життя.
 - Дія/агентність (вчинковість/суб'єктність): здатність діяти та брати участь у громадянстві через медіа, стати політично активним агентом, що реалізує демократичні цінності і погляди.
- Тривають дебати щодо найкращої стратегії боротьби з вразливістю студентів до дезінформації, включаючи питання, якою мірою втручання мають бути спрямовані на основну систему переконань людини та її світогляд.
- Перспективною для України є запропонована рамка цифрового громадянства як частини демократичного громадянства з акцентом на цінностях і світоглядній позиції замість безпеково-технічних складових.

Цифрова грамотність

Міністерство цифрової трансформації запустило національну онлайн-платформу з цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» <https://osvita.diia.gov.ua/>

- 2020 р. було проведено дослідження наявності доступу населення до високошвидкісного Інтернету, результати якого були оприлюднені Міністерством цифрової трансформації України в режимі конференції (Прямий ефір від 30.07.2020). Наявність цифрового розриву в Україні визначено у Цифровій адженді України 2020 (2016), проєкті Національної стратегії розвитку широкосмугового доступу до Інтернету (2020), Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери України (2020).
- Європейською комісією для обрахунку Індексу цифрової економіки та суспільства (DESI). DESI являє собою зведений індекс, що допомагає відслідковувати еволюцію країн-членів ЄС в області цифрової конкурентоспроможності. Він складається з п'яти індексів, які характеризуються більш ніж 30-ма індикаторами, це: 1) можливість підключення (Connectivity) - вимірює поширення широкосмугової інфраструктури та її якість, доступ до швидких і надшвидкісних широкосмугових послуг, що є необхідною умовою конкурентоспроможності; 2) людський капітал та цифрові навички (Human Capital and Digital Skills) – вимірює уміння, необхідні для ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); 3) використання Інтернету (Use of Internet Services) - враховує різні онлайн-активності, такі як споживання онлайн-контенту, відеодзвінки, а також онлайн-покупки і банківські операції; 4) інтеграція цифрових технологій (Integration of Digital Technology) – оцінює діяльність підприємств з позиції впровадження ІКТ, тобто використання підприємством електронних рахунків-фактур, хмарних сервісів, можливість електронних продаж тощо; 5) цифрові державні послуги (Digital Public Services) - оцінює рівень розвитку послуг електронного уряду та електронної охорони здоров'я.

Концепція цифрової медіаосвіти (проект)

НАЙДЬОНОВА Любов Антонівна, докторка психологічних наук, член-кореспондентка НАПН України

Цифрова грамотність

Міністерство цифрової трансформації запустило національну онлайн-платформу з цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» <https://osvita.diia.gov.ua/>

- **4 типи умінь:** (1) інформаційні уміння, (2) комунікаційні уміння, (3) уміння розв'язання проблем (4) уміння роботи з програмним забезпеченням.
- Перші дві групи умінь значно перетинаються за змістом з визначеннями медіаграмотності. Так, інформаційні уміння описують уміння визначати, знаходити, завантажувати, зберігати, впорядковувати та аналізувати цифрову інформацію, судячи з її актуальності та призначення. **Критичний аспект медіаграмотності – визначення достовірності інформації та джерел її отримання в перелік інформаційних умінь не включено.**
- Комунікаційні навички описують уміння спілкуватися в цифрових середовищах, обмінюватися ресурсами за допомогою онлайн інструментів, зв'язуватися з іншими та співпрацювати за допомогою цифрових інструментів, взаємодіяти та брати участь у спільнотах та мережах. Не акцентовано при такому підході **ціннісний аспект взаємодії, громадянська участь** у розвитку демократичного суспільства та контекст цифрового громадянства, як характерна тенденція європейського розвитку поняття цифрової грамотності. Виключення складає участь в онлайн консультаціях або голосуванні з певних соціальних чи політичних питань (наприклад, підписання петиції, голосування за проекти громадського бюджету).
- Уміння вирішення проблем стосуються умінь визначати цифрові потреби та ресурси, приймати обґрунтовані рішення щодо того, які цифрові інструменти є найбільш підходящими відповідно до мети або як потрібно вирішувати концептуальні проблеми за допомогою цифрових засобів, творчо використовувати технології, вирішувати технічні проблеми, оновлювати власні та чужі компетентності. Включення цієї групи умінь найближче до психологічних рефлексивних компетентностей саморегуляції і саморозвитку, стосуються насамперед безпекових питань, охоплених в сфері медіаграмотності.
- Уміння роботи з програмним забезпеченням - створювати та редагувати новий вміст (від обробки тексту до зображень та відео) інтегрувати та переробляти попередні знання та вміст, створювати творчі вирази, засоби масової інформації та програмування, застосовувати права та ліцензії на інтелектуальну власність. Разом з попередньою групою ці дві групи умінь найкраще інтегруються з поняттям медіакультури і медіаторчості, що згадуються у нормативних документах державного рівня.
- Згідно з результатами дослідження 37,9% українців у віці 18-70 років мають цифрові навички на рівні нижче середнього, ще 15,1% взагалі не володіють. Таким чином, 53% населення України за методологією оцінки цифрових навичок, яка застосовується Європейською комісією, знаходяться нижче позначки «середній рівень». Найбільш розвиненими цифровими навичками серед мешканців України є комунікаційні та інформаційні, що не дивно, адже вони розвиваються в сфері медіаграмотності. У той час як найбільші прогалини у знаннях та практичному застосуванні спостерігаються у сфері програмного забезпечення (робота зі спеціалізованими програмами, програмування тощо).

Цифрова **медіа**грамотність (питання для дискусії)

Медіаграмотність

- Доступ
- Аналіз
- Творчість
- Рефлексія
- Дія (агентність)

Цифрова грамотність

- (1) інформаційні уміння,
- (2) комунікаційні уміння,
- (3) уміння розв'язання проблем
- (4) уміння роботи з програмним забезпеченням

Концепція цифрової медіаосвіти (завдання)

- Внести в Стратегію освіти
- Національну стратегію медіаграмотності
- Вплив на медіаіндустрію
- Вплив на стратегію цифровізації
- Розвиток громадянського руху

Акт саморегулювання «Висвітлення в медіа теми дітей війни» підписали найбільші українські медіагрупи

28.11.2022

Спільний акт узгодження № 3 (нова редакція) Висвітлення в медіа теми дітей війни

28.11.2022

Всесвітній день дитини (World Children's Day 2022) – захищаймо наших дітей!

18.11.2022

У Національній раді обговорили правила висвітлення у медіа теми дітей війни

02.11.2022